

Realizace skladebných částí územních systémů ekologické stability (ÚSES)

Doporučená literatura:

Löw J. a kol.: Rukověť projektanta místního územního systému ekologické stability, Brno 1995

Maděra P. et Zimová E. /eds./: Metodické postupy projektování lokálního ÚSES, Brno 2005

Podrobnější informace o programech financování v oblasti péče o přírodu a krajinu:

www.dotace.nature.cz

OBSAH

Co je ÚSES?	1
Proč vytvářet ÚSES?	2
Plánování ÚSES.....	5
Jak vymezovat ÚSES?	6
Jak realizovat ÚSES?	9
Legislativa	13

Realizace skladebných částí územních systémů ekologické stability (ÚSES)

Vydala Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
 Autoři textu:
 Jaromír Kosejk, Václav Petříček, Jiří Klápště, Linda Franková
 Autor kreseb: Pavel Štěřba
 Grafická úprava a tisk: OMIKRON Praha, s. r. o.
 Náklad: 2000 ks
 Praha 2009
 ISBN: 978-80-87051-65-8

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) Program rozvoje Venkova	115 164	<ul style="list-style-type: none"> • tvorba a obnova tůň a mokřadů • obnova a výsadba vodních nádrží • revitalizace vodních toků • výstavba rybích přechodů 	fyzické osoby, právnické osoby, obecně prospěšné organizace, územně samosprávné celky (obce a kraje), občanská sdružení, svazky obcí, příspěvkové organizace, organizační složky státu, státní organizace a státní podniky	až 100 %, max. výše podpory je 1 mil. Kč	krajská střediska AOPK ČR	celé území ČR
	115 165	<ul style="list-style-type: none"> • výsadby solitérní, líniové a skupinové nelesní zeleně vč. následné péče o vysazené dřeviny ve volné krajině • vytváření remízků a mezí ve volné krajině 	fyzické osoby, právnické osoby, obecně prospěšné organizace, územně samosprávné celky (obce a kraje), občanská sdružení, svazky obcí, příspěvkové organizace, organizační složky státu, státní organizace a státní podniky	až 100 %, max. výše podpory je 250 tis. Kč	krajská střediska AOPK ČR	celé území ČR
	Osa I	<ul style="list-style-type: none"> • vytváření prvků ekologické stability krajiny v rámci pozemkových úprav 	pozemkové úřady	až 100 %	SZIF	celé území ČR mimo území hlavního města Prahy

CO JE ÚSES?

Územní systém ekologické stability, dále jen „ÚSES“, je nezastupitelný nástroj ochrany krajiny k udržení a posílení její ekologické stability a tím i jejího trvale udržitelného využívání. Je to vzájemně propojená soustava menších i větších území (ploch) s převahou přírodních a přírodě blízkých biotopů. Ochrana ÚSES je zákonnou povinností všech vlastníků a uživatelů pozemků a jeho vytváření je veřejným zájmem, na kterém se podílejí jak vlastníci pozemků, tak i obce a stát.

ÚSES představuje jednu z nejpropracovanějších ekologických sítí v krajině v Evropě. České pojetí ÚSES jako ekologické sítě je ve světovém měřítku unikátní tím, že realizuje nové skladebné části do krajiny a podrobným propracováním na tři samostatné, avšak vzájemně propojené úrovně, a to nadregionální, regionální a lokální, podle biogeografického významu v krajině.

Pozitivní působení na krajinu se nejvýrazněji uplatňuje na lokální úrovni, kde nejčastěji dochází k realizaci ÚSES.

Základními skladebnými částmi ÚSES jsou biocentra a biokoridory. Biocentra jsou různě velké plochy v krajině (tvořené např. ekologicky hodnotnými lesy, rybníky, loukami, mokřady, rašeliništi, tůněmi, mezemi, remízy), které svým stavem a velikostí umožňují trvalou existenci přirozeného či pozměněného, avšak přírodě blízkého ekosystému.

Biokoridory jsou území liniového tvaru (vodní toky, břehové porosty, hřebeny hor či vrchů, pásy lesa, stromořadí a aleje, pásy trvalého travního porostu), která umožňují rozhodující části organismů migraci mezi biocentry a vytváří z oddělených biocenter síť.

Do lokálních ÚSES dále patří i tzv. „interakční prvky“, které mají menší plochu, mají obvykle liniový charakter a zprostředkovávají příznivé působení biocenter a biokoridorů na větší vzdálenost do okolí.

PROČ VYTVÁŘET ÚSES?

Skladebné části ÚSES mohou plnit celou řadu krajinně ekologických, biologických a estetických funkcí. Mezi hlavní cíle ÚSES v krajině patří zejména:

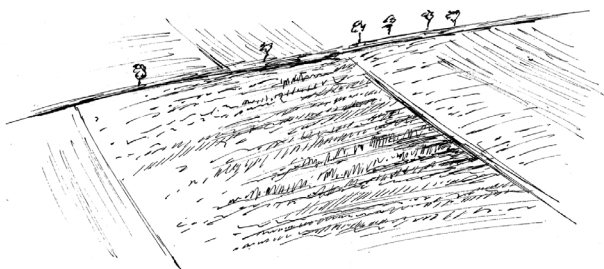
1. Ekologická stabilizace krajiny

Ekologická stabilita je schopnost ekosystému vyrovnávat změny způsobené vnějšími činiteli a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce. ÚSES je schopen samostatné existence a pozitivně ovlivňuje okolní méně stabilní krajinu.

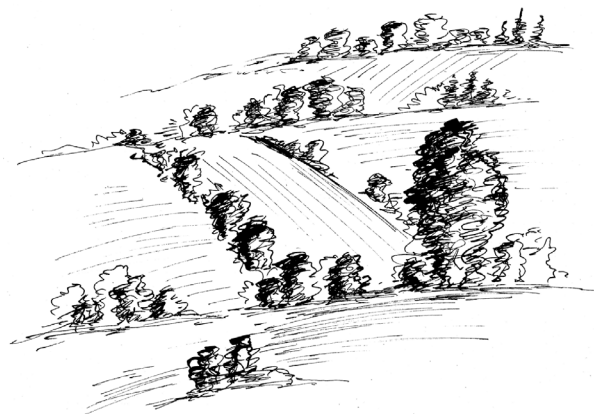
Ve druhé polovině 20. století byla česká krajina násilně přeměňována, kolektivizací zemědělství vznikaly velké plochy orné půdy a zanikaly různé krajinné prvky, tak typické pro českou historickou krajinu. Významně byla také pozměněna dřevinná skladba lesů. Realizací skladebných částí ÚSES dochází k revitalizaci a obnově krajinných prvků a zlepšování krajinotvorné funkce krajiny.

Ochrana proti půdní erozi

Vhodně realizované skladebné části ÚSES vytváří přirozenou ochranu proti erozi. Během stále častějších přívalových dešťů či během trvalejších srážek dochází na velkých plochách orné půdy k obrovským odnosům půdy a živin, které se následně dostávají do vodních toků a rybníků, kde se jako sedimenty usazují. Splavené živiny zhoršují kvalitu povrchových vod. Např. rybníky se pak musí nákladně odbahňovat. Plochy s trvalými travními porosty, meze či remízky výrazně zpomalují odtok vody ze zemědělské krajiny.

Intenzivně obhospodařovaná zemědělská krajina s velkými lány orné půdy bez remízků.

Zemědělská krajina s remízky tvořící přirozená společenstva.

Zadržování vody v krajině

ÚSES v krajině vždy přispívá ke zvýšení její retenční schopnosti. Soustava přírodních ploch, biocenter a biokoridorů, jimiž mohou být i tůně, rybníky či jezera, zvyšuje zásobu vody v krajině, je schopna zadržet srážkovou vodu a zpomalit její odtok mnohonásobně více než plochy orné půdy a zvyšuje rovnováhu místního klimatu. Přirozené nebo přírodě blízké toky a jejich nivy, pokud nebyly odvodněny a degradovány, zpomalují průtok velkých vod. Funkční ÚSES tak přispívá ke zmírnění následků povodní. Z přírodě blízkých smíšených či listnatých lesů s vyvinutým bylinným a keřovým patrem, které jsou zpravidla součástí ÚSES, dochází k menšímu odtoku vody než z velkých ploch stejnověkých smrkových lesů.

2. Zvyšování biodiversity

Skladebné části ÚSES, zejména biocentra, představují různé druhy biotopů pro řadu organismů. V zemědělsky intenzivně obdělávané krajině tvoří každá plocha s trvalým travním porostem, meze, či remízky s keřovým porostem útočiště pro řadu druhů hmyzu, ptáků či menších savců a umožňuje návrat řady organismů, které byly nevhodným hospodařením z krajiny vytěsňeny. V přírodě blízkém lese může trvale žít mnohem více organismů (hmyzu, ptáků, savců, obojživelníků i rostlin) než ve stejnověkové smrkové monokultuře.

Tůň jako součást biocentra vytváří předpoklady pro výskyt mnoha vodních a na vodu vázaných rostlin a živočichů.

Zvyšováním biodiversity ÚSES napomáhá uchování a obnově genofondu. Funkční ÚSES umožňuje pohyb v relativně přirozeném prostředí jedincům mnoha druhů živočichů. Např. při projektování mostů je třeba při přemostění komunikace ponechat za krajnicí či na březích prostor pro migraci živočichů.

3. Zvyšování přírodní a estetické hodnoty krajinného rázu

Krajina s funkčními skladebnými částmi ÚSES vytváří jemnější mozaiku, vyznačuje se vyšší členitostí a rozmanitostí – s remízky, mezemi, travními porosty, historickými cestami, stromořadími či alejemi podél těchto cest. Taková krajina má vyšší přírodní i estetickou hodnotu. Rovněž pro vnímání člověka je taková krajina příjemnější než krajina s velkými celky či nevhodně urbanizovanou plochou. Funkční skladebné části ÚSES umožňují také rekreační a sportovní využití obyvatel. Napojení sídelní zeleně (parků či lesoparků) na okolní krajinu přispívá k oživení sídelních útvarů a k užšímu kontaktu sídla s okolní krajinou. U větších sídel je vhodné využít prstence zeleně okolo sídla. Je třeba vytvářet takové podmínky, aby i ve městech plnily tyto biokoridory alespoň částečně svoji funkci, tedy aby byl například ponechán nezastavěný pás zeleně kolem vodního toku.

PLÁNOVÁNÍ ÚSES

ÚSES a územně plánovací dokumentace

Konečné vymezení ÚSES je obsaženo v různé podrobnosti v územně plánovací dokumentaci (Politika územního rozvoje, zásady územního rozvoje krajů, územní plány obcí) a zohledňuje nejen minimální prostorové parametry a přírodní faktory, ale také aktuální stav krajiny a společenské limity a záměry. ÚSES jsou závazné tehdy, když se stanou součástí územně plánovací dokumentace.

ÚSES a komplexní pozemkové úpravy

ÚSES jsou zpracovány do plánu společných zařízení, ve kterém se jejich realizací rozumí výsadba přírodě blízkého porostu a péče o něj po dobu minimálně tří let od jeho výsadby. Pro společná zařízení se přednostně použijí pozemky ve vlastnictví státu a obcí.

Požizování dokumentace ÚSES

Autorizovaný projektant ÚSES vytváří plán ÚSES, který obsahuje zejména zakres skladebných částí, jejich popis, cílové společenstvo a požadavky na využívání a který by měl být upřesněn na pozemek či parcelu. Při plánování i při následné realizaci je základní podmínkou zajistit návaznost nově vymezených či realizovaných skladebných částí na okolní ÚSES, propojení s ÚSES na sousedním území (obec, okres, kraj), provázanost jednotlivých úrovní ÚSES a dodržování minimálních prostorových parametrů.

Při realizaci plánů ÚSES je třeba dále využívat jednotné podkladové mapy a obdobné způsoby zpracování a zakres skladebných částí do map. Podklady musí být aktuální (odpovídat územně plánovací dokumentaci). Je nutné, aby byly respektovány hranice biotopů, hydrických a trofických řad. U dokumentací musí být legenda s popisy jednotlivých skladebných částí, vždy je třeba vymežit interakční prvky, funkčnost skladebných částí atp. Pro realizaci konkrétních skladebných částí ÚSES je zpracováván autorizovaným projektantem projekt ÚSES, který obsahuje podrobné informace pro realizaci skladebné části včetně cílového stavu a finančních nároků.

JAK VYMEZOVAT ÚSES?

Při vymezování a realizaci ÚSES je vhodné sloučit funkci ÚSES s dalšími zájmy a potřebami v krajině (např. protierozní a protipovodňová opatření, větrolamy, podpora retenční schopnosti krajiny). ÚSES mohou být realizovány také budováním ekoduktů na vhodných místech (migrační trasa, biokoridor, blízkost důležitých biocenter), zakládáním vodních biocenter, zejména tůní, revitalizací vodních toků, zprůchodňováním překážek na vodních tocích budováním rybích přechodů apod.

Minimální prostorové parametry skladebných částí ÚSES

Při tvorbě ÚSES je třeba dbát na dodržování minimálních prostorových parametrů, při jejichž nedodržení nebude ÚSES funkční. Jde o minimální velikost biocenter, maximální délku biokoridorů a jejich přípustné přerušení a minimální šířku biokoridorů. Nadlimitní velikost skladebné části je odůvodněná např. v případě existence většího zvláště chráněného území

Složený biokoridor: Do velmi dlouhého biokoridoru se vkládají lokální biocentra na malých vzdálenostech. Vzdálenosti těchto lokálních biocenter by neměly překračovat uvedené maximální délky. Celková délka složeného biokoridoru od jednoho regionálního biocentra k druhému dosahuje maximálně 8 000 m za předpokladu alespoň jedenácti mezilehlých lokálních biocenter.

Nadregionální biokoridory mají vymezenou osu a nárazníkovou (ochrannou) zónu. Min. šířka osy nadregionálního biokoridoru odpovídá šířce regionálního biokoridoru příslušného typu. Max. šíře nárazníkové zóny je 2 000 m napříč od osy nadregionálního biokoridoru po obou stranách. Do nadregionálního biokoridoru složeného musí být ve vzdálenostech max. 5 000–8 000 m vkládána regionální biocentra diferencovaná dle typů společenstev.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR zajišťuje na základě pověření Ministerstva životního prostředí nové vymezení nadregionálních biokoridorů přímo na jednotlivé skladebné části s tím, že následně ztratí význam ochranná nárazníková zóna.

Tab. č. 1: Minimální prostorové parametry biocenter:

	Minimální velikost (ha)					
	Lesní spol.	Mokřadní spol.	Luční spol.	Stepní lada	Skalní spol.	Kombinovaná
lokální	3 (pravé lesní prostředí 1)	1	3	1	0,5 skutečného povrchu	3
regionální	10–60	10	30	10	5 skutečného povrchu	
nad-regionální	1 000					

Tab. č. 2: Minimální prostorové parametry biokoridorů:

	max. délka	přip. přerušení	min. šířka	max. délka	přip. přerušení	min. šířka
	Lokální (m)			Regionální (m)		
lesní spol.	2 000	15	15	700	150	40
mokřadní spol.	2 000	50–100	20	1000	100–200	40
luční spol.	1 500	max 1 500	20	500–700	100–200	50
stepní lada	2 000	50–100	10	500	100–200	20
kombinovaná	2 000	50–100				

ÚSES dotváří drobnou krajinnou mozaiku a zvyšuje hodnotu krajinného rázu.

Vymezování ÚSES ve volné krajině

Původní myšlenka tvorby ÚSES se soustřeďovala především na volnou, zemědělskou krajinu, kde výrazně dominují pozemky na orné půdě se všemi negativními ekologickými dopady. Při realizaci skladebních částí není nutné, aby jejich celou plochu tvořily lesní porosty. Ty by měly být doprovázeny křovinnými a travinnými porosty, případně vodními plochami v mozaice biotopů, která je jak stabilní, tak biologicky vysoce rozmanitá. Je nutno vymezit část plochy také pro plášťová a lemová společenstva. Koexistence s cestní sítí v liniích biokoridorů není na závadu.

Vymezování ÚSES v lese

Lesy je nutné vnímat jako složitý ekosystém plnící nejen produkční, ale především mimoprodukční ekologické a estetické funkce. Při vymezování ÚSES na lesní půdě je nutno sledovat zajištění reprezentativnosti potenciálních biotopů i prostorové parametry. Při splnění těchto požadavků by měl být

ÚSES přednostně vymezován na lokalitách, které tvoří přírodě blízký les (druhově i generačně různorodý les se stanovištně vhodnými dřevinami a s vyvinutým bylinným i keřovým patrem, popř. s vodními prvky).

Vymezování ÚSES na vodních prvcích

ÚSES s vodními biotopy je vázán zejména na síť vodních toků, které jsou na našem území z velké části různě regulovány, v nejhorším případě kanalizovány. Vodní toky jsou přirozenými biokoridory. Mohou zde existovat i přirozená biocentra, tj. vodní a mokřadní plochy vázané na vodní tok, např. slepá ramena a tůně v nivě vodního toku. Mnohem více biotopů stojatých vod je na rybnících, které jsou sice umělým výtvozem, ale biotop může být plně přírodní. Přírodovědecky nejcennější část rybníku je litorální pásmo, kam se soustřeďuje mnoho forem vodního života – výtěr ryb, hnízdění vodních ptáků, výskyt či reprodukce drobných vodních živočichů.

JAK REALIZOVAT ÚSES?

Realizaci ÚSES je nutno chápat jako dlouhodobý proces, nikoliv jako jednorázovou akci.

Vždy je důležitější realizovat nové skladebné části ÚSES v místech s nízkou stabilitou krajiny. Je vhodné postupovat od opatření nenáročných a s jistým výsledkem. Prvotně by také měly být zakládány porosty s dlouhou dobou vývoje do cílového stádia.

Založení skladebné části ÚSES spočívá v terénních pracích, změně hospodaření, výsadbě dřevin, založení travního porostu realizací dočasného oplocení apod. Následně je nutné o založený biotop dočasně pečovat do doby započetí jeho funkčnosti (pěstební péče o založené porosty, dosadby či dosévání, odstranění výplňových dřevin apod.), to vše je tzv. asanační (restaurační) management. Současně je nutná pravidelně se opakující průběžná péče podmiňující trvalou existenci daného biotopu (kosení luk, pastva, zdravotní zásahy v lesních porostech, likvidace náletů u stepních lad apod.), tedy tzv. regulační management. Při provádění výsadeb či výsevu je vždy nutné vybírat stanovištně vhodné a geograficky původní druhy dřevin.

Realizace ÚSES ve volné krajině

Při realizaci ÚSES na zemědělské půdě je vhodné půdu připravit, např. zatrvatit či – zejména na extrémních stanovištích (podmáčené a zamokřené lokality, degradované půdy) v současné době nedostatečně využívaných – založit dočasný přípravný porost (bříza, olše, jeřáb, osika, vrba, některé druhy keřů i byliny, zejména vikvovitě), který je časem nahrazen cílovým vegetačním pokryvem. Během růstu je třeba dbát na věkovou diferenciaci jednotlivých ploch, aby byl porost různověký. V případě blízkosti vhodných porostů s ostatkem semen je možné ponechat území určené k realizaci ÚSES samovolnému vývoji (sukcesi).

Správně realizovaná výsadba by měla splňovat mimo jiné tyto podmínky: je zvolen vhodný sadební materiál; sazenice jsou nepoškozené, správně pěstované, ve školce mají dostatek světla a nejsou přerostlé; pro správný vývoj sazenic je nutná následná péče (minimálně 3letá, v ideálním případě 5letá). Velikost a stáří sadebního materiálu odpovídá potřebám pro jednotlivá stanoviště. Ve městech je třeba větších sazenic, ve volné krajině stačí většinou malé, není zde třeba vysazovat zbytečně vzrostlé nebo několikrát přesazované (opakovaně tvarovaný kořenový bal) a tudíž předražené sazenice. Doba výsadby je zpravidla na podzim či v předjaří. Problémem při zakládání ÚSES je vytváření „městské zeleně“, tedy různých parkových podob i v lokalitách, kde jsou takoveto typy zeleně z hlediska ÚSES nevhodné.

Realizace ÚSES v lesích

Lesy v České republice jsou ve značné míře pozměněny ve prospěch kulturních porostů až monokultur se stanovištně nevhodnými nebo geograficky nepůvodními dřevinami, silně degradovaným, ochuzeným nebo i chybějícím keřovým a bylinným patrem. Trend udržování lesů v hospodářsky výhodné, ale ekologicky málo stabilní skladbě stále pokračuje. Pro biodiversitu mají velký význam maloplošné zbytky lesních porostů dřevinné skladby zejména ve smrkových či borových monokulturách. Na lesní půdě má tedy ÚSES rovněž opodstatnění a řídí se obdobnými parametry jako v zemědělské krajině, zajištěním rozvoje bylinného a keřového patra, možností využití přípravných dřevin na extrémních stanovištích, následnou péčí o výsadbu apod.

Kulturní lesy často nespĺňují požadavky na kvalitu biocentra. V případě, že je „lesní“ biocentrum vymezené v přírodě vzdáleném lese, je nutné přikročit k postupné přeměně tohoto typu lesa na přírodě blízký les např. výsadbou původních dřevin a jejich preferováním během růstu.

Realizace ÚSES na vodních prvcích

Při zakládání „vodních“ biocenter, zejména tůní, je třeba dodržovat tyto hlavní zásady: Předpokladem k tomu, aby tůň plnila funkci ÚSES, je budování tůní členitých tvarů a přiměřené velikosti, s proměnlivou hloubkou tůně (průměrná hloubka 1–1,5 m) a s mírnými sklony břehů, které jsou přirozeně stabilní a nevyžadují opevňování. Zeminu vytěženou hloubením tůně je nevhodnější deponovat mimo lokalitu nebo rozprostřít v širším okolí, nikoliv však do břehů. Nežádoucím splachům z polí by měl bránit dostatečně široký travnatý pás v okolí tůně (min. 10 m). Tůně je třeba lokalizovat do míst, která vytváří vhodné podmínky pro jejich existenci (konfigurace terénu, dostupnost vody). Vhodným vegetačním doprovodem bývají vrby, zakládáné z vrbových proutků ve skupinách. Pro život obojživelníků je lépe ponechat jižní část tůně osluněnou. Tůně by neměly být zakládány v místech se stávajícími hodnotnějšími biotopy (př. druhově bohatá louka). Tvoří-li biocentrum rybník, je třeba, aby bylo vyvinuto litorální pásmo (mělkovodní část nádrže při březích a přítoku se sklonem břehů 1:5 a mírnější) s pozvolným přechodem na souš. Aby rybník mohl řádně plnit funkci biocentra, není možné jej využívat k intenzivnímu chovu ryb.

Nevhodně vybudovaná tůň – vysoké zemní valy v blízkosti tůně omezují tvorbu litorálního pásma a hrozí rozplavení tůně.

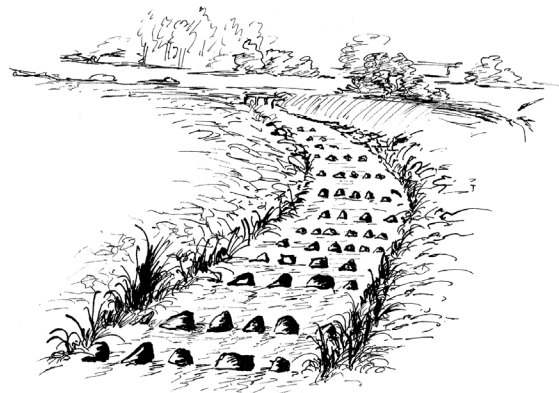
Vhodně vybudovaná tůň členitého tvaru s pozvolnými břehy, plnící funkci biotopu pro vodní a na vodu vázané organismy.

Realizace ÚSES může být vhodně spojena s revitalizací vodního toku. Pak je třeba, aby revitalizované koryto mělo přiměřeně malou kapacitu (velké vody se rozlévají do nivy), mírný podélný sklon, rozvláčenou trasu (meandrování) a větší drsnost (členitý profil) a mělo by být doplněné vodními prvky v nivě toku (ramena a tůně). Předlohou pro revitalizace jsou poslední zachované přirozené úseky vodních toků. V některých případech lze místo revitalizace ponechat část vodního toku samovolné renaturaci.

Při obnově migrační propustnosti vodních toků pro vodní organismy a jejich funkce jako přirozených biokoridorů jsou realizovány rybí přechody, které mohou být přírodě blízké (např. obtokové kanály, tůňové rybí přechody, balvanité skluzy a prahy) nebo technické (např. štěrbínové nebo kartáčové). Pro jejich správnou funkčnost je potřeba zajistit výstup z rybiho přechodu do klidné horní vody, vstup do rybiho přechodu ze spodní vody musí naopak vytvářet dostatečný „lákový proud“, který vábí ryby ke vstupu. Vhodné je umístění co nejbližší jezovému tělesu (nikoliv však do vývaru). V přechodu je nutné zajistit stálý průtok. Důležité je rozložení rychlostí proudění vody v přechodu, především existence míst u dna s nižší rychlostí pro odpočinek migrujících ryb. Rybí přechody by měly být propustné pro všechny vodní živočichy, u kterých je migrace vodním tokem přirozeným životním projevem.

LEGISLATIVA

ÚSES je řešen v právních předpisech územního plánování a ochrany přírody. Zabývá se jím zejména zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhláška č. 395/1992 Sb., dále pak zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů a další právní předpisy.

Přírodě blízký rybí přechod ve formě obtokového kanálu rozčleněný řadami kamenů.

PŘÍLOHA – PŘEHLED ZDROJŮ FINANCOVÁNÍ REALIZACE, ÚDRŽBY, DOPLNĚNÍ ČI ZÁCHRANY SYSTÉMU EKOLOGICKÉ STABILITY

dotáčn ^í program	titul (oblast podpory)	podporovaná opatření	žadatel	výše podpory	přijem žádosti	územní vymezení
Operační program Životní prostředí	6.3	<ul style="list-style-type: none"> • vytváření a zachování krajinných prvků jako součást opatření na podporu biodiverzity • vytváření krajinných prvků – výsadba a obnova remizků, alejí, solitérních stromů • tvorba USES • opatření v lesích přispívající k druhové a prostorové skladbě lesních porostů, odpovídající místním přírodním podmínkám • zakládání a obnova břehových porostů 	<ul style="list-style-type: none"> • obce • kraje • státní • organizace • státní podniky • organizační složky státu • občanská sdružení • obecně prospěšné společnosti • u 6.4 i FO • nepodnikatelské 	u 6.3 až 100 %	krajská střediska AOPK ČR	celé území ČR mimo území hlavního města Prahy
	6.4	<ul style="list-style-type: none"> • tvorba a obnova mokřadů a tůní • výstavba a obnova vodních nádrží • revitalizace vodních toků 		u 6.4 až 100 % (pro výstavbu a obnovu nádrží do 70 %)		
	6.2	<ul style="list-style-type: none"> • výstavba rybích přechodů 			u rybích přechodů ze 6.2 až 90 %	

Program péče o krajinu		Program péče o krajinu			
A	<ul style="list-style-type: none"> • výsadby solitérní, líniové a skupinové nelesní zeleně • vytváření remizků a mezí, zakládání trvalých travních porostů • tvorba a prohlubování tůní • obnova mokřadů • a drobných vodních ploch • opatření přispívající k přirozené druhové a prostorové skladbě lesních porostů 	<ul style="list-style-type: none"> • AOPK ČR a Správy NP – příslušná pracoviště uzavírají pro realizaci opatření vyplývajícího o dílo se zhotovitelem s preferencí vlastníka nebo nájemce. 	100 %	MŽP Náměty na realizaci opatření může podávat kdokoli v průběhu celého roku na příslušnou správu CHKO či NP	v ZOHÚ a jejich ochranných pásmech, v CHKO, NPR, NPP či EVL v národním seznamu navržených k vyhlášení jako NPP a PP na pozemcích určených pro účely obrany státu
B	<ul style="list-style-type: none"> • výsadby solitérní, líniové a skupinové nelesní zeleně • výsadba či výsev vymezovacích a schválených skidobných částí USES včetně následné péče u opatření realizovaných z PPK • vytváření remizků a mezí • zakládání trvalých travních porostů • zakládání a obnova břehových porostů z geneticky původních druhů v zájmu ochrany přírody • tvorba a prohlubování tůní • obnova mokřadů • a drobných vodních ploch 	<ul style="list-style-type: none"> • organizační složka státu, fyzická nebo právnická osoba (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k pozemkům, z pověření vlastníka či nájemce pozemku může být žadatelem; o finanční prostředky i jiná fyzická nebo právnická osoba 	až 100 %	krajská střediska AOPK ČR	celé území ČR mimo ZOHÚ

<p style="text-align: center;">Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)</p>	<p>115 166</p>	<ul style="list-style-type: none"> • výsadba stanovištně původních melioračně zpevňujících dřevin, včetně jejich ochrany • odstraňování invazních druhů dřevin • podpora přirozeného zmlazení • používání k přírodě šetrných technologií při prostorové úpravě lesa 	<ul style="list-style-type: none"> • fyzické osoby a právnické osoby, obecně prospěšné organizace, územně samosprávné celky (obce a kraje), občanská sdružení, svazky obcí, příspěvkové organizace, organizační složky státu, státní organizace a státní podniky 	<p>až 100 %, max. výše podpory je 250 tis. Kč</p>	<p>krajská střediska AOPK ČR</p>	<p>celé území ČR</p>
---	-----------------------	---	---	---	----------------------------------	----------------------